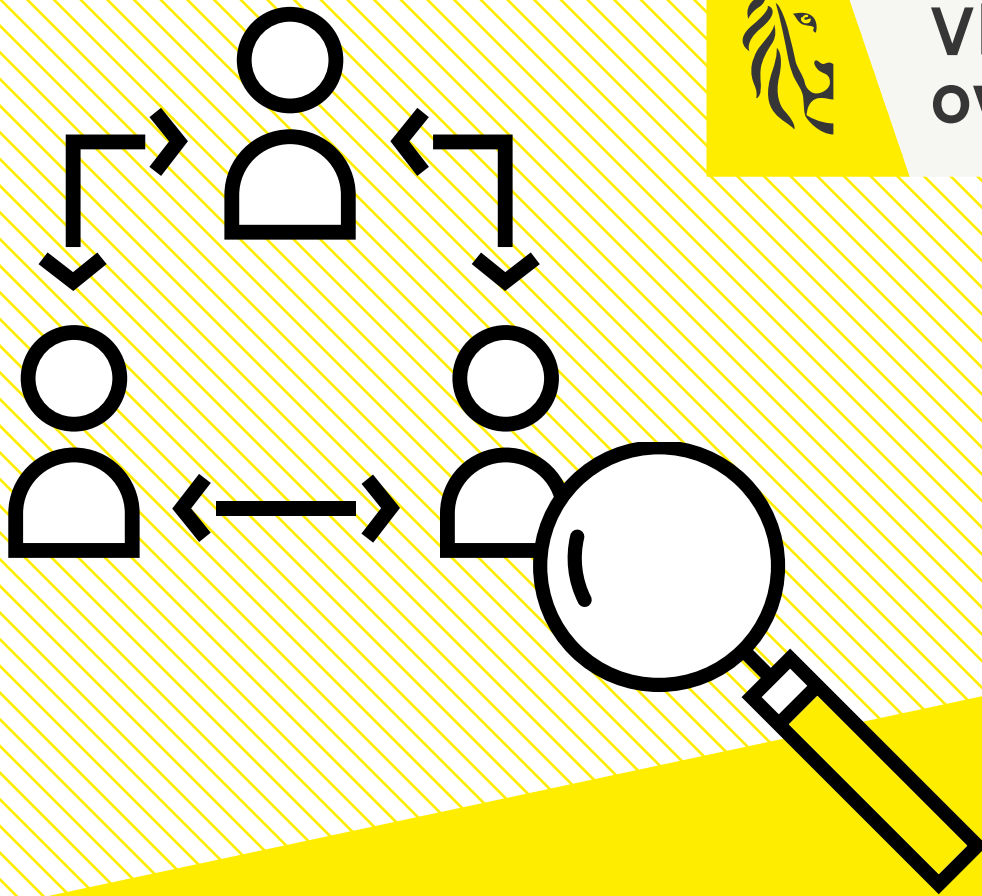

Vlaamse
overheid

EINDRAPPORT COMMISSIE DECENTRALISATIE

29 november 2022

INHOUDSOPGAVE

1	Aanpak	3
1.1	Aanleiding: Vlaams regeerakkoord	3
1.2	Doelstellingen	3
1.3	Gerichte focus	4
1.4	Werking commissie decentralisatie	4
2	Rapportering programma Decentralisatie	6
2.1	Cultuur	6
2.2	Economie, Wetenschap & Innovatie, Werk & Sociale Economie	7
2.2.1	Economie, Wetenschap & Innovatie	7
2.2.2	Werk & Sociale Economie	8
2.3	Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid, Gelijke Kansen, Inburgering & Integratie	9
2.3.1	Stedenbeleid	9
2.3.2	Samenleven	10
2.4	Onderwijs, Sport, Vlaamse Rand & Dierenwelzijn	11
2.4.1	Onderwijs	11
2.4.2	Sport	12
2.4.3	Vlaamse Rand	13
2.4.4	Dierenwelzijn	14
2.5	Omgeving, Energie & Toerisme	15
2.5.1	Omgeving	15
2.5.2	Energie	17
2.5.3	Toerisme	18
2.6	Welzijn, Volksgezondheid & Gezin	19
2.7	Wonen, Fiscaliteit en Onroerend Erfgoed	20
2.7.1	Wonen	20
2.7.2	Fiscaliteit	22
2.7.3	Onroerend Erfgoed	23
2.8	Mobiliteit en Openbare Werken	24
2.9	Jeugd	26
3	Algemene beschouwingen	27
3.1	Context	27
3.2	Realisatie van de decentralisatiedoelstellingen	27
3.3	Bestuurskracht	28
4	Aanpak 2023 – 2024	29
5	Bijlagen	29

1 AANPAK

1.1 AANLEIDING: VLAAMS REGEERAKKOORD

De Vlaamse Regering beschrijft haar visie omtrent het thema decentralisatie in het Vlaams Regeerakkoord 2019 – 2024 als volgt: “Als voogdijoverheid stelt Vlaanderen zich op als kennispartner die vertrouwen schenkt aan zijn lokale besturen. De Vlaamse overheid concentreert zich op het definiëren van strategische beleidsambities en de algemene spelregels. Dit betekent dat de lokale besturen meer autonomie krijgen en bevoegdheden om aan deze beleidsambities invulling te geven, waar mogelijk conform het subsidiariteitsprincipe, worden overgeheveld naar het lokaal niveau.”

Daartoe werd een commissie decentralisatie opgericht: “In een commissie decentralisatie, overlegt de Vlaamse Regering samen met de lokale besturen op welke terreinen, bovenop de in het Regeerakkoord gemaakte afspraken, en door aanpassing van welke regelgeving en binnen welke termijn, zij de autonomie voor de lokale besturen verhoogt door, o.a. de afschaffing van Vlaamse sturing; minder of soepelere normering of de aanpassing van administratieve praktijken.”

1.2 DOELSTELLINGEN

Een efficiënte, slagkrachtige, transparante, burgergerichte en wendbare overheid. Dat is de basis voor het creëren van welvaart, welzijn en vertrouwen bij de Vlaamse burger. De lokale besturen spelen daarin een cruciale rol. Ze zijn het ‘eerste’ bestuursniveau van Vlaanderen. Het is het bestuursniveau dat het dichtst bij de burger staat, het meest herkenbaar is en het meeste vertrouwen geniet. Vlaanderen heeft de lokale besturen nodig. Daar komen de uitdagingen van onze samenleving het eerst tot uiting en daar ontwaren we ook de eerste contouren van de oplossingen. De coronacrisis bevestigde en versterkte die vaststelling eens te meer.

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 zet meer dan ooit in op een bestuursmodel dat uitgaat van twee sterke polen: sterke lokale besturen en een kaderstellende Vlaamse overheid. Om deze ambitie waar te maken, staan verschillende hefboomen in het Vlaams Regeerakkoord. Op 4 februari 2022 besliste de Vlaamse Regering over de verdere uitwerking van één van die hefboomen: de commissie decentralisatie. Deze commissie, samengesteld uit vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering en de lokale besturen kreeg de opdracht van de Vlaamse Regering na te gaan hoe het lokale overheidsniveau nog meer autonomie, bestuurskracht en instrumenten in handen kan krijgen voor de aanpak van enkele belangrijke maatschappelijke vraagstukken waar Vlaanderen voor staat. Het principe van de subsidiariteit staat daarbij centraal. De Vlaamse overheid doet niet wat een lokale overheid beter kan doen.

De decentralisatie-oefening maakt ook deel uit van ‘Vlaamse Veerkracht’, het relanceplan dat de Vlaamse Regering uitrolde na het uitbreken van de Covid-19-pandemie. Om de vastgelegde en toekomstige investeringen optimaal te laten renderen, bevat het plan naast een ambitieus investeringsprogramma ook een aantal hervormingswerven, zoals de decentralisatie-oefening die in dit eindrapport aan bod zal komen.

1.3 GERICHTE FOCUS

De commissie vertrok vanuit een duidelijk afgelijnd inhoudelijk kader dat vastgelegd werd bij de startvergadering op 17 juni 2022. Deze decentralisatieagenda bevatte de decentralisatievoorstellen die in de werkgroepen aan bod mochten komen. Voor de samenstelling koos de Vlaamse Regering voor zowel een bottom-up- als top-downbenadering. Voor de top-downbenadering werkte Vlaamse Regering een zogenaamde 'long-list' uit. Voor wat betreft het bottom-up aspect kreeg de VVSG de kans om namens de lokale besturen hun wensen en verwachtingen rond decentralisatie mee te geven. Ze formuleerden daarbij aanvullende decentralisatievoorstellen.

Om het geheel werkbaar te houden en binnen de timing te landen, was het noodzakelijk om heel strak de doelstelling en scope voor ogen te houden. Precies daarom koos de commissie ervoor om een aantal thema's buiten beschouwing te laten:

- de optie of de overheid een taak wel of niet moet opnemen;
- de bevoegdheden van de provincies;
- overheidstaken die tot de bevoegdheid van de Europese of federale overheid behoren;
- de hervorming van de algemene financiering en de relatie met de lokale fiscale autonomie.

1.4 WERKING COMMISSIE DECENTRALISATIE

Het kabinet van de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, Bart Somers zit de commissie voor. Die bestaat uit zes vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering en zes vertegenwoordigers van de VVSG. De commissie stuurt de diverse inhoudelijke werkgroepen aan en stelt dit eindrapport op. De commissie kwam tweemaal samen:

- op 17 juni 2022 voor de goedkeuring van de longlist (bijlage 1) en de oprichting van de werkgroepen;
- op 29 november 2022 voor de bespreking van de conclusies van de werkgroepen en de afspraken voor het eindverslag.

De inhoudelijke werkgroepen werken concrete decentralisatievoorstellen uit en denken verder na over de implementatie. De inhoudelijke werkgroepen presenteren het resultaat van hun werkzaamheden uniform aan de commissie decentralisatie. De commissie valideert de resultaten en legt deze voor aan de Vlaamse Regering. Indien een werkgroep geen consensus bereikt heeft over een decentralisatievoorstel, legt de commissie dit ook voor aan de Vlaamse Regering.

De verschillende werkgroepen zijn:

- Werkgroep 1: Cultuur – Vlaams minister-president Jambon
- Werkgroep 2: Economie, Wetenschap & Innovatie, Werk & Sociale Economie – Vlaams minister Brouns

- Werkgroep 3: Binnenlands Bestuur & Stedenbeleid, Gelijke Kansen, Inburgering en Integratie – Vlaams viceminister-president Somers
- Werkgroep 4: Onderwijs, Sport, Vlaamse Rand & Dierenwelzijn – Vlaams viceminister-president Weyts
- Werkgroep 5: Omgeving, Energie & Toerisme – Vlaams minister Demir
- Werkgroep 6: Welzijn, Volksgezondheid & Gezin – Vlaams viceminister-president Crevits¹
- Werkgroep 7: Wonen, Fiscaliteit & Onroerend Erfgoed – Vlaams minister Diependaele
- Werkgroep 8: Mobiliteit & Openbare Werken – Vlaams minister Peeters
- Werkgroep 9: Jeugd – Vlaams minister Dalle

Zie bijlage 2 voor de samenstelling van de commissie en de voorzitters van de werkgroepen.

¹ Omwille van een bevoegdheidsverschuiving na de goedkeuring van de longlist werd het luik rond armoedebestrijding getrokken door minister Dalle.

2 RAPPORTERING PROGRAMMA DECENTRALISATIE

Deze rubriek geeft per werkgroep een beknopte samenvatting van de resultaten, in bijlage 3 is een overzicht van deze resultaten te vinden. Bijlage 4 omvat voor elk decentralisatievoorstel een uitgeschreven fiche met de resultaten van de werkgroep.

2.1 CULTUUR

De Vlaamse steden en gemeenten kennen een grote diversiteit aan cultuurinfrastructuur. Sommige van deze sites werden om verschillende redenen ondergebracht op het Vlaams niveau. Daarenboven en daarmee samenhangend zijn ook de gesprekpartners vaak divers en versnipperd. De commissie overweegt de overdracht van acht infrastructures naar lokale besturen waarvoor het Departement Cultuur, Jeugd en Media vandaag de eigenaarsverplichting opneemt. De centrale overheid behoudt enkel die infrastructures binnen het patrimonium die cultuurwerkingen huisvesten van uitzonderlijk Vlaams en/of internationaal strategisch belang.

De commissie stelt voor om met de lokale besturen in gesprek te gaan over de decentralisatie van bepaalde cultuurinfrastructuur en geval per geval te bekijken wat er mogelijk is. De overdracht van deze infrastructuur moet in ieder geval op vrijwillige basis gebeuren.

Planlastvermindering is een basisfinaliteit binnen het lopende herijkingstraject van het departement Cultuur, Jeugd en Media. Het departement startte dat traject in 2021 op om de regelgeving en de bijhorende procedures bij te sturen en te optimaliseren en om de planlast voor de betrokken organisaties (en besturen) en de administratie te verminderen. Het departement neemt maximaal de resultaten van het herijkingstraject mee in alle regelgeving en bijhorende procedures binnen het beleidsveld Cultuur, wanneer nieuwe regelgeving wordt uitgewerkt of bestaande regelgeving wordt gewijzigd. In 2023 loopt een laatste fase van het herijkingstraject. Tijdens deze laatste fase wordt voornamelijk de controle van de functionele en financiële verantwoordingsstukken van subsidies geoptimaliseerd.

Concreet streeft de commissie naar een maximale planlastvermindering voor een aantal subsidielijnen naar (samenwerkingsverbanden van) lokale besturen. Daarbij zetten we in op verschillende aspecten, zoals: (1) het vereenvoudigen van aanvraag, advisering en rapportage (o.a. via digitalisering en beperken van de gevraagde toelichtingen en rapportages); (2) het aligneren van de termijnen op de gemeentelijke beleidscyclus (6 jaar i.p.v. 5 jaar); (3) het onderling afstemmen van een aantal subsidielijnen (o.a. door hanteren van dezelfde termijnen, door dezelfde samenwerkingsverbanden te laten indienen voor verschillende subsidielijnen, zodat geen nieuwe structuren moeten worden gecreëerd, of door integratie van subsidielijnen).

2.2.2 Werk & Sociale Economie

Binnen het thema Werk & Sociale Economie wordt onder meer werk gemaakt van het verhogen van de werkzaamheidsgraad van 80% tegen 2030 en het verder vormgeven van een breder activeringsbeleid. Om die doelstellingen te bereiken wordt er sterk ingezet op de samenwerking tussen de VDAB, lokale besturen, de VVSG, ESF en andere dienstverleners.

De commissie stelt volgende beslissingen voor:

- Meer strategisch samenwerking tussen VDAB en gemeenten. VDAB neemt sinds het begin van deze legislatuur het initiatief om met elk lokaal bestuur in Vlaanderen een meerjaren-samenwerkingsovereenkomst af te sluiten vanuit de gezamenlijke ambitie om acties op te zetten die bijdragen aan de Vlaamse Werkzaamheidsgraad van 80% tegen 2030.
- De regierol van lokale besturen inzake lokale sociale economie wordt verbreed naar een lokale regierol sociale economie én werk i.f.v. het bereiken van een werkzaamheidsgraad van 80% en een breder activeringsbeleid.
- Een nieuwe vorm van samenwerking tussen ESF, VDAB en lokale besturen, om samen met dienstverleners aan de slag te gaan en werkzoekenden en niet-beroepsactieven met een complexe problematiek te helpen, vanuit een relevante lokale schaal, in gans Vlaanderen.
- Onderzoek naar potentiële synergiën met lokale besturen en VDAB: de commissie besliste volgende landen te weerhouden in functie van de vervolgfase van de desk research:
 - Nederland
 - Denemarken
 - Noorwegen

Daarnaast beslist de commissie om een neutrale voorzitter en academici toe te voegen aan het projectteam zodoende de objectiviteit en neutraliteit te verzekeren.

2.3 BINNENLANDS BESTUUR EN STEDENBELEID, GELIJKE KANSEN, INBURGERING & INTEGRATIE

2.3.1 Stedenbeleid

Steden vormen een hefboom voor de realisatie van Vlaamse ambities. Ze demonstreren de vereiste transitiecapaciteit om te groeien naar Vlaanderen 2050 en nemen voor de meeste van deze transities een voortrekkersrol in. Verder inzetten op de steden komt niet enkel de steden, maar heel Vlaanderen ten goede. De commissie decentralisatie beklemtoont dat het belangrijk is dat de Vlaamse steden met een eigen instrumentarium verder worden ondersteund om uitdagingen op korte en middellange termijn aan te pakken.

De belangrijkste Vlaamse instrumenten voor het stedenbeleid zitten vervat in het Investeringsfonds. Dit investeringsfonds heeft als doel via subsidies de lokale investeringen in steden en plattelandsgemeenten te ondersteunen. Het fonds omvat het Vlaams grootstedenbeleid, het plattelandsfonds en stadsvernieuwing. Vragen over de doelgroep, de criteria en de focus van de middelen van dit fonds vormen het voorwerp van het lopende onderzoeksproject “naar een Gemeentefonds 2.0: studie van de principes, de uitdagingen en design en toetsing van concrete hervormingsvoorstellen”. De commissie stelt voor om de aanpassing van het instrumentarium op deze punten te koppelen aan de uitkomst van het onderzoeksproject.

Stadsvernieuwingsprojecten zijn belangrijke hefboominstrumenten voor een geïntegreerde stadsontwikkeling en het formuleren van oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. De commissie stelt voor om het beleid rond stadvernieuwing in Vlaanderen verder te zetten en het instrumentarium verder te verfijnen. De voorgestelde wijzigingen, op basis van de aanbevelingen uit het eindrapport van het Hannah Arendt Instituut naar aanleiding van 20 jaar stadsvernieuwing, beogen:

- het breder toegankelijk maken van het instrument;
- het verminderen van planlast;
- het verhogen van kennisdeling tussen lokale besturen;
- het verhogen van de kwaliteit van de ingediende projecten.

De planlasten voor het Plattelandsfonds en het Grootstedenbeleid zijn momenteel al vrij beperkt door de gehanteerde BBC-rapportering met oormerking. De commissie staat achter een vereenvoudiging van de uitbetaling van de subsidiestromen door van 2 schijven over te stappen naar 1 schijf. Zo vermindert de opvolging voor de lokale besturen en daalt de administratieve last voor ABB.

2.3.2 Samenleven

Steden en gemeenten nemen op basis van het decreet betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid de regierol op voor wat betreft het integratiebeleid binnen de grenzen van hun grondgebied. Dat betekent dat ze verantwoordelijk zijn voor de uitwerking, sturing, afstemming en uitvoering van het inclusieve lokale integratiebeleid.

We stellen vast dat de lokale invulling van de regierol sterk verschilt en lokale besturen daarbij voor grote uitdagingen staan. Voor de Vlaamse overheid is het cruciaal dat ze de lokale besturen een adequate en kwaliteitsvolle ondersteuning aanbieden om die regierol te kunnen opnemen.

De commissie stelt voor:

- om voor de lokale besturen die ingeschreven zijn in het Plan Samenleven de samenwerking tussen Agentschap Integratie en Inburgering (AGII) en de betrokken lokale besturen of bovenlokale samenwerking van lokale besturen op maat vorm te geven en op te nemen in een overeenkomst met voldoende aandacht voor klantgerichtheid en maatwerk;
- voor de gemeenten die niet ingeschreven zijn in het Plan Samenleven, wil het AGII nog altijd een beperkt aanbod beschikbaar stellen. De commissie vraagt maximaal rekening te houden met de bestaande intergemeentelijke samenwerkingsverbanden;
- de regelgevende flexibiliteit op vlak van integratie te behouden zodat lokaal maatwerk mogelijk blijft;
- de steeds groter wordende wisselwerking tussen verschillende beleidsdomeinen op lokaal niveau door te trekken naar het Vlaamse bestuursniveau.

Tot slot werden een aantal proeftuinen opgericht binnen het lopend traject 'vormgeven van een geïntegreerde intake' van de VDAB en AGII. De commissie stelt voor om:

- de steden en gemeenten nauwer te betrekken in de vervolgfase van de proeftuinen;
- een studie uit te voeren naar de samenwerking tussen de verschillende actoren (lokale besturen/OCMW's, VDAB en AGII) onderling en de inburgeraar om een duidelijke rolafbakening te bekomen en de toegevoegde waarde van/voor elke actor te maximaliseren;
- te streven naar de finale doelstelling om van een geïntegreerde intake te evolueren naar een geïntegreerde begeleiding.

2.4.2 Sport

Sport Vlaanderen beschikt over veertien eigen sportcentra en heeft vijf uitleendiensten in beheer verspreid over Vlaanderen. Vlaanderen wil van al haar sportcentra 'centres of excellence' maken en haar uitleendiensten zo efficiënt mogelijk organiseren. De commissie decentralisatie maakte de oefening naar de opportuniteit van het decentraliseren van de sportcentra van Sport Vlaanderen en de uitleendiensten, en hoe we lokale besturen maximaal kunnen bevrijden van planlast bij subsidies voor bovenlokale sportprojecten.

De Vlaamse Regering keurde de visienota centra van Sport Vlaanderen goed op 21 oktober 2016. De sportcentra van Sport Vlaanderen startten voor deze visienota al de oefening naar taakverdeling en rolverdeling tussen Sport Vlaanderen en het lokale bestuur.

In dat kader voerden ze al diverse masterplannen en haalbaarheidsstudies uit samen met lokale besturen. Deze masterplannen omvatten operationele en financiële afspraken tussen Sport Vlaanderen en de lokale besturen. Als onderdeel van de opgemaakte masterplannen bekeken ze ook de uitleendiensten en startten ze verschillende publiek-private samenwerkingen op in nauw overleg en samenwerking met de lokale besturen.

Volgens de principes van de visienota zal de oefening verder uitgerold worden. Lokale besturen zijn op dit moment geen vragende partij voor decentralisatie. Waar er wel belangstelling is, is deze gekend.

VVSG zag een mogelijke efficiëntiewinst bij kruisbestuiving met uitleendiensten van Jeugd. Het in één beweging ontlenen van Sport- en Jeugd materiaal kan waardevol zijn voor lokale initiatiefnemers (Single Digital Gateway). De commissie stelt echter vast dat dit in realiteit niet efficiënter zal zijn. Het Departement Cultuur, Jeugd & Media heeft voor Jeugd immers enkel een uitleendienst voor kampeermateriaal, die gevestigd is in Nossegem. Jeugdverenigingen zijn de prioritaire doelgroep. Andere verenigingen en onderwijsinstellingen kunnen beperkt enkel buiten de zomervakantie bij deze uitleendienst terecht. Omwille van het verschil in doelgroep en het zeer beperkte aanbod bij de uitleendienst van het departement voor Jeugd, ziet de commissie geen meerwaarde in het samenvoegen van beide uitleendiensten.

Het maximaal kunnen bevrijden van planlast bij subsidies is een basisfinaliteit binnen de werking van Sport Vlaanderen. In overleg met de lokale partners (Netwerk Lokaal Sportbeleid) leverden ze al inspanningen om de procedures te vereenvoudigen met automatisatie en zelfs simulatietools. Zo is het nu al mogelijk om de subsidieaanvragen voor bovenlokale sportinfrastructuur en topsport, (top)sportevenementen en bovenlokale sportpromotionele projecten online in te dienen.

In 2023 zal het indienen van deze subsidieaanvragen verder vereenvoudigd worden met de e-tool voor lokale besturen. De VVSG is kernpartner in deze oefening. Planlastvermindering blijft een generiek aandachtspunt daarom stelt de commissie voor om de oefening naar online opvolgen en indienen van de vrijstelling voor onroerende voorheffing verder te zetten om mogelijks tot een automatisering te komen.

2.5 OMGEVING, ENERGIE & TOERISME

2.5.1 Omgeving

De Vlaamse Regering heeft de evaluatie van het omgevingsvergunningendecreet opgenomen in het Regeerakkoord en keurde op 11 februari 2022 een conceptnota goed die nu stap per stap wordt geïmplementeerd. Hierbij worden ook de VVSG en de lokale besturen betrokken aan de hand van informeel en formeel advies. De commissie is akkoord om geen parallel traject op te zetten in kader van decentralisatie. De VVSG heeft enkele punten naar voor gebracht in verband met de bevoegdheden van de lokale besturen in kader van het vergunningentraject, voor de mogelijke optimalisaties in melding- & vergunningsprocedures, voor de rol van adviesinstanties, Provinciale Omgevingsvergunningscommissie (POVC), Gewestelijke Omgevingsvergunningscommissie (GOVC) in de vergunningsprocedures, en het overleg met de VVSG hierover.

De commissie wijst op het belang van een actueel en accuraat register van onbebouwde percelen (ROP) en een omvattend vergunningenregister (VR). De commissie stelt de noodzaak van een ROP en een VR niet in vraag en roept gemeenten op om dit versneld op te maken en actueel te houden. In het kader van decentralisatie is de commissie wel akkoord om de planlast voor lokale besturen te verminderen door de verplichting van zesmaandelijks rapportering te schrappen. VVSG voegt hieraan toe dat rapportering naar het Vlaams niveau mogelijk blijft maar dat die beter moet gaan. Hierbij moet vooral gekeken worden naar een dynamisch register waar zowel het lokaal bestuur, de provincie als de Vlaamse overheid toegang toe heeft. Dit zal een samenwerking zijn met de beleidsvelden Omgeving en Wonen.

Wat betreft handhaving verwijst de commissie naar de lopende trajecten: een optimalisatietraject Handhaving binnen het Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) en Decreet algemene bepalingen milieubeleid (DABM), en het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving. De commissie beklemtoont het belang dat de gemeenten hun handhavingstaken (op verschillende aspecten zoals milieu, vergunningen, afval, verwarmingsinstallaties,...) voldoende opnemen. Inkomsten uit handhaving en herstelmaatregelen wijzen ze toe aan de lokale overheid. De commissie bevestigt dat het overleg hierrond en de stappen die ondernomen werden een goede basis vormen om de doelstellingen van dit decentralisatievoorstel te bereiken. Ze beslist om die reden dat geen bijkomende of parallelle initiatieven nodig zijn.

De Vlaamse Regering zorgde reeds door middel van een decreetwijziging voor een versterkte responsabilisering van de vergunningverlener (zeer vaak de gemeenten) op het vlak van boscompensatie. De commissie bevestigt dat met betrekking tot de “compensatieregeling bossen” het regelgevend kader intussen aanwezig is, en verder moet ingezet worden op sensibilisering om de lokale besturen hier gebruik van te doen maken.

Vlaanderen zet ook in op een nog actievere bewuste samenwerking tussen het agentschap Natuur en Bos en de lokale besturen voor de uitvoering van het bosbeheer. Vlaanderen wijst de lokale besturen wel op hun verantwoordelijkheid om bij te dragen aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) op hun eigendommen. Hiertoe werd in juni 2022 het Natuur- en Bosdecreet gewijzigd, zodat de lokale besturen nog meer beslissingsruimte en -mogelijkheden krijgen om de beste partner voor het beheer van

2.5.3 Toerisme

Toerisme Vlaanderen faciliteert de inspanningen van toerisme-aanbieders, sociale partnerorganisaties, mobiliteitspartners en andere actoren in het netwerk “Iedereen verdient vakantie”. Sinds 2013 heeft de Vlaamse Regering ingezet op het opstarten en uitbouwen van Rap op Stapkantoren, waarvan de meeste gevestigd zijn in het sociaal huis of dienstencentrum, en genieten van een structurele ondersteuning door de gemeente. Samenwerking vanuit de lokale besturen met actoren, vzw’s die met de doelgroep werken is dé succesfactor. Volgens de visie van de Vlaamse overheid is het lokaal bestuur het aangewezen bestuursniveau om het recht op vrije tijd, recht op vakantie te waarborgen. In dit kader besliste deze werkgroep om het bundelen van de subsidiestromen te bespreken met de werkgroep Cultuur. Gezien de duidelijke link met het beleidsdomein Cultuur stelt de commissie voor om de mogelijke opschaling van de Rap-op-stapkantoren, ondersteund vanuit het Vlaams Toerismebeleid, aan te laten sluiten bij de geplande opschaling van de netwerken vrijetijdsparticipatie. Ook is afgesproken dat de komende maanden verder overleg tussen de betrokken administraties zal plaatsvinden. In de vervolgstappen van het decentralisatieprogramma zal bijkomend teruggekoppeld worden over verdere acties die van daaruit beslist worden. Voor het schaalniveau (referentieregio’s of lokale besturen) voor de regierol om het recht op vrije tijd en vakantie te borgen door te investeren in een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie, verwijst de commissie naar het lopende traject om tegen 2024-2025 te aligneren met de referentieregio’s.

2.6 WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID & GEZIN

Binnen het domein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) werden de afgelopen jaren heel wat trajecten opgestart. De lokale besturen zijn dé regisseur en bepalen het beleid in het kader van de sociale hulp- en dienstverlening. Ook het decreet Buitenschoolse Opvang en Activiteiten legt heel bewust de regierol bij de lokale besturen. Zij weten welke kinderen en gezinnen er in hun stad of gemeente wonen, waar ze naar school gaan, wat het opvangaanbod is, welke vrijetijdsaanbieders er zijn. We zijn met deze trajecten in de fase gekomen waarbij het cruciaal is het regelgevend kader verder te verfijnen dan wel de lokale actoren (OCMW's, gemeenten en steden, CAW's...) voldoende te ondersteunen bij de implementatie van dit kader.

De commissie stelt voor de vooropgestelde werkzaamheden en timing met betrekking tot deze lopende trajecten te respecteren en aan te houden:

- Met betrekking tot de overname van de onthaalfunctie van CAW's door OCMW's zal de gemengde werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de lokale besturen, VVSG, de CAW, het Departement WVG en het kabinet haar werkzaamheden zo snel mogelijk hervatten in functie van verder legistische stappen m.b.t. deze decentralisatie.
- Met betrekking tot de decentralisatie van buitenschoolse kinderopvang naar lokale besturen werken de betrokken administraties op basis van een aantal pistes de operationele uitrol van de decentralisatie van BOA verder uit. De in de werkgroep WVG geuite bekommernissen van de VVSG kunnen aan bod komen bij deze verdere uitwerking
- Met betrekking tot het onderzoek naar de opwaardering van de verplichte adviesvraag door de organisator over de uitbreiding van de kinderopvang aan het lokaal bestuur zal in het licht van het actieplan 'Kinderopvang, veilig en toekomstgericht' het Agentschap Opgroeien onder meer voorstellen uitwerken rond de rol en de samenwerking met de lokale besturen. De vraag m.b.t. het opportuniteitsadvies van de VVSG kan in die context worden meegenomen
- Met betrekking tot het ontwikkelen van een rendabel bedrijfsmodel voor voedseldistributieplatformen en de nieuwe subsidieperiode (1/12/2021 – 30/11/2025) wordt dit proces verdergezet zoals voorzien. VVSG zal uitgenodigd worden voor de geplande overlegvergaderingen met de voedseldistributieplatformen in functie van de doelstellingen van het project.

2.7 WONEN, FISCALITEIT EN ONROEREND ERFGOED

2.7.1 Wonen

De gemeente is de aangewezen regisseur van het lokale woonbeleid. Het lokale bestuur moet voldoende ruimte krijgen voor het uitwerken van een woonbeleid op maat waarbij aandacht uitgaat naar het stimuleren van sociale woonprojecten, het ondersteunen van woonbehoeftige gezinnen en alleenstaanden en het uitwerken van een bewaking van de kwaliteit van het woonpatrimonium en de woonomgeving. Voor het woningkwaliteitsbeleid zet de Vlaamse Regering in op een volwaardig partnerschapsmodel tussen de gemeenten en het Gewest. Deze uitgangspositie van lokale autonomie en partnerschap is een belangrijk principe dat door niemand wordt betwist.

Niettegenstaande tijdens de vorige regeerperiode op het vlak van Wonen reeds een groot aantal bevoegdheden werden gedecentraliseerd, stelt de commissie decentralisatie vast dat nog een aantal huidige praktijken bovenvermeld uitgangspunt soms in de weg staan, door verplichtende elementen op te nemen (bv. goedkeuringstoezicht op gemeentelijke woningkwaliteitsreglementen, adviesverplichting i.h.k.v. de ongeschikt,- onbewoonbaar en overbewoondverklaring-procedure) of door te weinig rekening te houden met de diversiteit tussen gemeenten. Ook de modaliteiten voor een intergemeentelijke aanpak kunnen in het licht van een versterking van de lokale regisseursrol verder worden versoepeld.

De commissie decentralisatie kwam tot de volgende conclusies:

- Woningkwaliteit: het goedkeuringstoezicht op gemeentelijke reglementen wordt vervangen door een generiek toezicht waarbij de mogelijkheid bestaat om vanuit het lokaal bestuur advies in te winnen bij Wonen-Vlaanderen. Daarnaast wordt de adviesverplichting t.a.v. Vlaanderen i.h.k.v. de ongeschikt,- onbewoonbaar- en overbewoondverklaring-procedure optioneel gemaakt. Tot slot wordt onderzocht of de informatie-uitwisseling m.b.t. woningkwaliteit en ruimtelijke ordening kan verbeterd worden.
- Intergemeentelijke samenwerking: er wordt een verdere administratieve vereenvoudiging vooropgesteld. De periodiciteit van rapporteren en het sjabloon van rapportering wordt gescreend op verdere administratieve vereenvoudiging. Bij het enten van de werkingsgebieden van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en lokaal woonbeleid op de referentieregio's wordt de nota Vlaamse Regering 'regiovorming' van 12 maart 2021 gevolgd: de afbakening van de werkingsgebieden van het intergemeentelijk samenwerkingsverband volgen in eerste instantie de principes van de regiovorming, met inbegrip van het '*comply or explain*' principe bij afwijking van de referentieregio's. Bijkomend kan eventueel aangemoedigd of gestimuleerd worden door Wonen Vlaanderen - dat de IGS werkingsgebieden samenvallen met de werkingsgebieden van de woonmaatschappij, maar dat zal geen verplichting zijn.
- Bij het project geconventioneerde verhuur worden de lokale woonactoren maximaal betrokken.
- Bijkomende autonomie woonmaatschappijen: er wordt onderzocht of de rol van de VMSW bij de administratieve stappen in de planning en uitvoering van de bouw- en renovatieverrichtingen kan verminderd worden. Het onderzoek zal hierbij aandacht besteden aan het verder wegwerken van

2.7.2 Fiscaliteit

Het proces en de databank van leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten wordt geoptimaliseerd, waarbij de taak en verantwoordelijkheid van elke actor (gemeente, departement Omgeving, Vlabel) duidelijk wordt bepaald. Hierbij zal ook rekening gehouden worden met de aanbevelingen van de interbestuurlijke audit “Leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten” (2021). Op basis van een visienota zal een aanpassing van de regelgeving worden voorgesteld, na overleg met de lokale besturen. Hierbij wordt ook gezocht naar maximale complementariteit met de registratie van leegstaande gebouwen en woningen (Vlaamse Codex Wonen van 2021).

2.7.3 Onroerend Erfgoed

Lokale besturen kunnen vandaag al op verschillende manieren een lokaal onroerenderfgoedbeleid ontwikkelen. Ze maken gebruik van beleidsruimte die de Vlaamse overheid biedt, of ontwikkelen eigen initiatieven die complementair zijn aan het op Vlaams onroerenderfgoedbeleid. Bovendien kunnen ze al enkele jaren een bijzondere erkenning krijgen, in ruil voor het opnemen van specifieke taken en verantwoordelijkheden. Vlaanderen telt 30 erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten (IOED's) en 22 erkende onroerenderfgoedgemeenten (OEG's).

In respectievelijk 2021 en 2022 keurde de Vlaamse Regering de Visienota Lokaal Onroerenderfgoedbeleid en het Onroerenderfgoeddecreet goed. Deze zetten nieuwe krijtlijnen uit waarbinnen lokale besturen, en dan vooral erkende OEG's en IOED's, een lokaal onroerenderfgoedbeleid kunnen ontwikkelen.

Verder bouwend op de visienota/het decreet heeft de commissie decentralisatie afspraken gemaakt over (de uitvoering van) volgende decentralisaties waarbij de lokale besturen sterkere regie-instrumenten, (financiële) middelen en/of ondersteuning krijgen voor de uitbouw van hun lokaal erfgoedbeleid:

- Er wordt in de fase van de beleidsvoorbereiding een structurele samenwerking uitgebouwd tussen het agentschap Onroerend Erfgoed en de erkende OEG's, IOED's en de andere lokale besturen voor de uitwerking van het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid.
- Er wordt eveneens een structurele samenwerking uitgebouwd tussen het Vlaamse en het lokale bestuursniveau voor de beleidsmonitoring en -evaluatie van het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid.
- Erkende OEG's wordt de mogelijkheid geboden om in de plaats van het agentschap te treden m.b.t. het behandelen van toevalsvondsten (dit is evenwel geen verplichting).
- Het vaststellen van inventarissen wordt de bevoegdheid van het bestuursniveau dat er in de toekomst rechtsgevolgen aan kan koppelen. Erkende OEG's kunnen de GGA (Gebieden Geen Archeologie), de inventaris bouwkundig erfgoed en de inventaris landschappelijk erfgoed vaststellen.
- Erkende OEG's kunnen zelf een vaste set rechtsgevolgen koppelen aan de inventarissen die ze hebben vastgesteld.
- Lokale besturen worden in de toekomst actiever betrokken bij het Vlaamse beleid inzake het beschermd bestand, de nieuwe beschermingen, en het opheffen van beschermingen.
- Er wordt begin 2023 een onderzoek gestart naar de mogelijkheid van een enveloppefinanciering voor lokale besturen, om te bekijken of het wenselijk/nuttig is om de bestaande ruime set aan financiële instrumenten (premies, subsidies, fiscale instrumenten) ter ondersteuning van de onroerenderfgoedzorg te bundelen. De inhoud van de opdracht wordt vorm gegeven in overleg met de lokale besturen (VVSG).

2.8 MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

Mobiliteit en Openbare Werken is een thema dat de gemeentegrenzen overstijgt maar waar beleidsbeslissingen desalniettemin een grote (lokale) impact hebben. Binnen de commissie werden hierrond uiteenlopende voorstellen behandeld.

Concreet stelt de commissie volgende beslissingen voor:

- Overdracht bediening stormvloedkering: In het kader van de kustbescherming tegen overstromingen wordt het Masterplan Kustveiligheid uitgevoerd. Mobiele stormvloedkeringen maken hier deel van uit. De bediening ervan werd besproken met de vier betrokken gemeentes en hun technische diensten. De overeenkomsten met de afspraken werden geformaliseerd en overgemaakt aan de betrokken gemeentes. Dit gebeurt steeds op basis van overleg. Stormvloedkeringen met impact op de scheepvaart (vb. Nieuwpoort) vallen niet onder de scope van dit voorstel.
- Met betrekking tot de overdracht van het beheer van wegenis van De Vlaamse Waterweg (DVW) aan lokale besturen wordt verder onderzocht in welke mate de principes rond de overdracht van het beheer van wegenis (in het beheer van De Vlaamse Waterweg nv) geformaliseerd kan worden in een afsprakenkader.
- Met betrekking tot de verkeerstellingen op gewestwegen stelt de commissie vast dat er een betere gegevensuitwisseling dient te komen over de verschillende beleidsniveaus heen, en daarvoor is een samenwerking met het Vlaams Smart Data Space en het Datanutsbedrijf van Digitaal Vlaanderen een belangrijke eerste stap. Dit is nog een voorstel, zonder concrete uitwerking van budget en personeel, maar wel al rekening houdend met de organisatorische bewegingen en tendensen in de wereld van het verzamelen van intensiteitsdata m.b.t. het wegverkeer.
- Met betrekking tot de overdracht van het beheer van de gewestwegen in het kader van de lopende oefening rond de wegencategorisering stelt de commissie voor om de koppeling tussen de wegencategorisering en het wegbeheer niet te maken om zodoende de lopende oefening rond wegencategorisering niet te beïnvloeden en alle kansen te geven. De commissie stelt voor deze topic niet te weerhouden binnen het verdere traject van de decentralisatieoefening.
- Met betrekking tot het onderzoek naar de overdracht van de exploitatiefunctie van het aanvullend net naar lokale besturen is er consensus binnen de commissie om deze topic niet te weerhouden gelet op de lopende gefaseerde uitrol van basisbereikbaarheid vanaf 1 januari 2023.
- Met betrekking tot de lokale verankering van structurele subsidielijnen stelt de commissie voor als beleidsprincipe (Vlaanderen breed) om de subsidieoproepen beter te stroomlijnen (ook in het kader van de gemeentelijke BBC-cyclus) en meer te bundelen zodat lokale besturen hier makkelijker kunnen op intekenen.
- Lokale besturen kunnen binnen de vervoerregio (referentieregio) advies geven op het geïntegreerd investeringsbeleid i.h.k.v. het regionaal mobiliteitsplan. Dit is opgenomen in decreet Basisbereikbaarheid waarvan de implementatie al lopende is. Het voorstel is om zowel de doorkijk mee te nemen als de afstemming met andere investeringsprogramma's binnen de Vlaamse overheid.

- Met betrekking tot de overdracht van (groen)onderhoud voor rotondes werkt het AWV in het verder traject een algemeen model van samenwerkingsovereenkomst uit, in overleg met lokale besturen, zodat het beheer van een rotonde door een gemeente kan overgenomen worden. Partners kunnen zelf de overeenkomsten onderhandelen met randvoorwaarden. Voor de taken die overgaan van gewest naar gemeente volgt de desbetreffende financiële vergoeding die erbij hoort.

2.9 JEUGD

In overleg met de sector zal de Vlaamse Regering deze legislatuur vier verschillende Vlaamse decreten samenbrengen en stroomlijnen naar een geïntegreerd jeugddecree. Dit traject is gestart in het najaar van 2021 en zal afgerond zijn tegen eind 2023. Concreet is het de bedoeling te zorgen voor zowel een juridische als een inhoudelijke hertekening van het regelgevend kader. De voorgestelde integratie beoogt volgende zaken te faciliteren:

- Een jeugdbeleid met een sterk jeugd- en kinderrechteninstrumentarium én een sterk ondersteuningsbeleid;
- Een Vlaams jeugdbeleid dat vertrekt vanuit een complementariteit met het lokale en bovenlokale niveau;
- Een jeugdbeleid waar participatie centraal staat;
- Een divers jeugdwerk vertrekkende vanuit een duidelijk en coherent subsidiëringsbeleid;
- Een jeugdbeleid met rechtszekerheid voor alle structureel ondersteunde organisaties;
- Een efficiënte bovenbouw waar samenwerking centraal staat;
- Een wetenschappelijk onderbouwd jeugdbeleid.

De commissie stelt voor om de werkzaamheden rond het geïntegreerd jeugddecree te continueren en verder te verfijnen.

De commissie stelt vast dat de procedure zoals die vandaag bij de IGS'en Jeugd bestaat geldt als een voorbeeld van laagdrempeligheid en beperkte administratieve lasten. In het kader van de integratie van het decretaal kader Jeugd, stelt de commissie wel een aantal voorstellen tot wijziging van de subsidielijn voor intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voorop:

- de werkingssubsidies voor intergemeentelijke samenwerkingsverbanden worden uitgebreid tot alle vormen van intergemeentelijke samenwerking met rechtspersoonlijkheid;
- het toepassingsgebied van werkingssubsidies voor intergemeentelijke samenwerkingsverbanden wordt verruimd van jeugdwerk tot jeugdbeleid.
- Er wordt bij een volgende beleidsperiode nog sterker ingezet op een samenwerking tussen Bataljong en de betrokken intergemeentelijke samenwerkingsverbanden bij de ontwikkeling van het digitaal aanvraag- en verantwoordingsdossier. Dit zal leiden tot een meer gebruiksvriendelijk digitaal loket.

- 10 decentralisatievoorstellen zijn weerhouden mits beperkte aanpassing van de scope. Tijdens de discussies van desbetreffende voorstellen kwam naar voor dat een aanpassing van het voorstel beter paste binnen het kader van deze oefening of dat er meer bereikt kon worden onder de vorm van een alternatief voorstel. Een aangepast voorstel is bijgevolg ook opgenomen in de overzichtstabel in bijlage 3).
- Voor 8 voorstellen werd besloten om niet te decentraliseren. Deze beslissing werd in consensus genomen door de commissie.
- Over geen enkel voorstel werd geen consensus bereikt.

Specifiek voor de 9 voorstellen uit de longlist aangebracht door de Vereniging Van Steden en Gemeenten (VVSG):

- werden er 3 weerhouden in hun originele vorm en gingen alle betrokken partijen akkoord.
- werden 3 voorstellen weerhouden met een aanpassing van de scope of een toevoeging, dit met het oog om het nut van de commissie te maximaliseren.
- werden 3 van deze decentralisatievoorstellen binnen de commissie besproken en werd op basis van dat overleg beslist om niet te decentraliseren, en de voorstellen in te trekken.

Zie bijlage 3 voor het volledig overzicht van alle decentralisatievoorstellen.

3.3 BESTUURSKRACHT

Deze commissie heeft van bij de opstart rekening gehouden met de interne realiteit van de Vlaamse gemeenten. Zij ontberen vaak nog de nodige schaalgrootte en bijhorende bestuurskracht om aanzienlijke, bijkomende bevoegdheden kwalitatief en efficiënt op te kunnen nemen. De praktijk in andere Europese landen (bv. Denemarken) illustreert dat de lokale bestuurskracht een determinerende factor is voor het ambitieniveau op vlak van bijkomende decentralisatie van grote en complexe bevoegdheidspakketten naar dit bestuursniveau.

Het thema van de haalbaarheid en werkbaarheid voor de lokale besturen is in verschillende van de werkgroepen bevestigd als een belangrijk aandachtspunt. De lokale besturen vragen aandacht voor de gemeentelijke diversiteit, en voor de absorptiecapaciteit van gemeenten waardoor de dienstverlening in het gedrang zou kunnen komen. Op vandaag botsen onze gemeenten al op kritische capaciteitsgrenzen. De commissie decentralisatie stelt vast dat lokaal de nood leeft naar een geïntegreerde aanpak voor onder meer de gemeentelijke fusies, regio's, bestuurscapaciteit en samenwerkingsverbanden. Deze commissie is er dan ook van overtuigd dat een volgende decentralisatie-oefening kan zorgen voor de overheveling van nog grotere bevoegdheidspakketten naar het lokale bestuursniveau, mits ook voldoende resultaten geboekt worden op vlak van bestuurskracht van onze lokale besturen (bijvoorbeeld inzake schaalgrootte, regiiovorming, professionalisering...).

Dit neemt niet weg dat de werkgroepen een sterk pakket van maatregelen/bevoegdheden gerealiseerd hebben die het lokale niveau op een betere en efficiëntere manier kunnen invullen.

